

ПРАВИЛА ЗА ДОСТЪП И УПРАВЛЕНИЕ НА НАУЧНИТЕ ДАНИИ В ИОМТ-БАН

1. Въведение и обхват

Настоящите Правила за достъп и управление на научните данни (ПДУНД), наричани “Правилата” регламентират процесите по събиране, организиране, съхраняване, защита, споделяне, дългосрочно архивиране и достъп до научни данни, генерирани в рамките на научноизследователската и иновационна дейност на ИОМТ.

Правилата обхващат данни, получени при:

- извършване на научно-изследователската дейност на ИОМТ;
- обучение на дипломанти, докторанти и специализанти;
- изпълнение на научно-изследователски и инфраструктурни проекти и проекти от всякакво друго естество;
- осъществяването на иновационна дейност и трансфер на знания към индустрията;

2. Описание и събиране на научните данни

Научните данни включват:

- експериментални данни (като например, но не само спектри на пропускане, отражение, абсорбция, разсейване, фотолуминесценция и др., изображения, времеви зависимости, електрически, оптически, магнитни и др. характеристики и т.н.);
- данни от измерване на научната апаратура, с която разполага Института;
- данни от измерване на научна апаратура, намираща се на територията на външни за ИОМТ организации и структури, получени въз основа на договорно отношение между ИОМТ и външната организация / структура;
- числени симулации и модели;

- софтуерен код, алгоритми и скриптове;
- метаданни (описание на условията на експеримента, използвана апаратура, параметри и др.);
- документираните резултати от тестове и прототипи;
- анкетни или измервателни данни при биомедицински и екологични приложения (когато е приложимо);

Форматите включват стандартни отворени и широко използвани формати (например CSV, TXT, TIFF, PNG, PDF, DOC, PPT, MATLAB, Python и др.).

3. Организация и структура на данните

- Данните, събирани при изпълнение на всеки проект и/или бюджетна задача се организират в йерархична файлова структура по видове измервания, работни пакети и експерименти, определена от ръководителя на проекта/задачата;
- Използва се единна, въведена за дадения проект / задача конвенция за именуване на файлове и версии;
- Към всеки набор от данни се поддържат метаданни;
- Контрол на версиите се прилага при софтуерен код и обработени данни;

4. Съхранение и архивиране на данните

- Активните данни се съхраняват на служебните компютри на служителите на ИОМТ и/или на сървъра на ИОМТ и/или на облачни платформи;
- Извършва се регулярно архивиране (*backup*) с минимална периодичност веднъж месечно (с изключение на големи масиви от данни);
- Критични данни се съхраняват в дублирани хранилища;
- След приключване на проект данните се архивират за дългосрочно съхранение, в зависимост от изискванията на финансиращата програма;

5. Споделяне и разпространение на данните

- Данните, които не подлежат на ограничения, се споделят съгласно принципите FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable);
- Разпространение се осъществява чрез:
 - научни публикации;

- доклади на научни форуми;
- информация на уеб-страниците на проектите, които са част от уеб-страницата на ИОМТ;
- институционални или тематични репозиториуми;
- споделени бази данни при съвместни и интердисциплинарни проекти;
- Данни с търговски потенциал или свързани с интелектуална собственост се споделят след защита на правата и при договорени условия;

6. Управление и защита на лични данни

- При работа с лични данни се спазват изискванията на GDPR и националното законодателство;
- Личните данни се минимизират;
- Достъпът до чувствителни данни е ограничен до оторизирани лица;
- Обработването на лични данни се извършва само след информирано съгласие или одобрение от съответните етични комисии;

7. Достъп до научните данни

- Достъпът до научните данни, генерирани в рамките на проектите / задачите и научноизследователската дейност в ИОМТ, се осъществява в съответствие с принципите на отговорно управление на данните, отворената наука и защитата на интелектуалната собственост;
- Ръководителите на проектите/задачите в ИОМТ класифицират данните по нива на достъп – отворен, ограничен, контролиран и затворен – в зависимост от тяхното естество, съдържание и потенциална чувствителност;
- Достъп на външни потребители до непубликувани данни или данни, незащитени според нормативната уредба или данни, които не са предмет на допълнителни договорни отношения между ИОМТ и съответния потребител, се предоставя при предварително одобрение от ръководителя на проекта/задачата и при ясно дефинирани условия за използване;

- Данни, съдържащи лична информация, поверителни резултати или обекти на интелектуална собственост, се предоставят само при спазване на приложимото законодателство и етичните норми;
- Споделянето на научни данни се насърчава, когато това е възможно, като се прилагат подходящи лицензи и / или се осигурява коректно цитиране на източника;

8. Отговорности при достъпа и управлението на данните

- **Ръководител на проект** – носи отговорност за прилагането на ПДУНД в рамките на проекта;
- **Изследователи и докторанти** – отговорни за коректното събиране, описание и съхранение на данните;
- **Мрежов администратор** – осигурява техническата инфраструктура и сигурност;
- **Научен съвет на ИОМТ** – разглежда, променя, допълва и приема ПДУНД на ИОМТ;
- **Директор на ИОМТ** – утвърждава ПДУНД и контролира спазването му;

9. Актуализация на Правилата

Правилата за достъп и управление на научните данни се актуализират при:

- промяна в обхвата и произхода на данните;
- въвеждане на нови методи или типове данни;
- изисквания на финансиращи организации или нормативни промени;

Настоящите правила са приети от НС на ИОМТ с Протокол № 39 от 16.03.2026 г.

ЗАПОВЕД

№ РД-15-.....162...../17.03.2026 г.

На основание чл. 9 от ПРАВИЛНИКА ЗА УСТРОЙСТВОТО И ДЕЙНОСТТА НА
ИОМТ – БАН и във връзка с насърчаване на политика на ЕС за Отворена наука

НАРЕЖДАМ:

1. Утвърждавам Правила за достъп и управление на научните данни в
Институт по оптически материали и технологии "Акад. Йордан Малиновски"
(ИОМТ – БАН), които считано от датата на издаване на настоящата заповед да се
прилагат в Института.

2. Правилата по т. 1, ведно с настоящата заповед да се публикуват на сайта на
ИОМТ-БАН.

3. След утвърждаване на правилата по т. 1 те се прилагат в Института
занапред и не пораждат действие за минали периоди.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на всички служители в ИОМТ-
БАН.

Заличено във връзка с
Регламент (ЕС) 679 (2016)

проф. д-р Цветанка Бабева,
директор на Институт по оптически материали и
технологии "Акад. Йордан Малиновски"/ИОМТ-БАН/